

Studia
Politicae
Universitatis
Silesiensis

Tom 3

NR 2451

Studia Politicae Universitatis Silesiensis

Tom 3

pod redakcją
Jana Iwanka i Mieczysława Stolarczyka

przy współpracy
Olgi Szury-Olesińskiej

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2007

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Jan Iwanek

Kolegium Redakcyjne
Jan Iwanek (przewodniczący),
Mieczysław Stolarczyk (zastępca przewodniczącego),
Janusz Sztumski, Sylwester Wróbel,
Olga Szura-Olesińska (sekretarz)

Recenzent
Maria Marczevska-Rytko

Spis treści

Od Redakcji	7

Myśl polityczna

Małgorzata Kaute-Porębska, Demokracja, liberalizm a doktryna Kościoła katolickiego w myśli Michaela Novaka	13
Wojciech Flak, Jednostka, wolność, władza, a „duch Ameryki”	31
Roman Kochnowski, Państwo stanowe czy dyktatura proletariatu? Wokół sporów ideowych I Republiki Austrii	62

Systemy polityczne

Małgorzata Myśliwiec, System partyjny V Republiki Francuskiej	79
Andrzej Bisztyga, System partyjny Republiki Irlandii	123
Sylwester Wróbel, Jednostki pomocnicze gminy. Wybrane zagadnienia	152
Łukasz Zemła, Obywatelski Klub Parlamentarny – powstanie, rozwój, fragmentaryzacja 1989–1991	170
Robert Radek, Proces planowania strategii rozwoju lokalnego i regionalnego w kontekście działań realizowanych na pograniczu polsko-niemieckim (wybrane aspekty)	195

Stosunki międzynarodowe i integracja europejska

Katarzyna Czornik, Implikacje trzeciej wojny w Zatoce Perskiej dla demokracji państwa irackiego w świetle strategii Stanów Zjednoczonych	227

Rafał Riedel, Polityczna debata na temat modelu społecznego w Europie . . .	261
Maria Ochwat, Ochrona praw człowieka w systemie Rady Europy	274

Recenzje i omówienia

„Pieriestrojka” w amerykańskiej nauce o polityce (Zbigniew Kantyka) . . .	289
Barbara Krauz-Mozer: <i>Teorie polityki</i> . Warszawa 2005, s. 165 (Sylwester Wróbel)	294
Ralf Balke: <i>Izrael</i> . Przełożył Jan Koźbiał. Warszawa 2005, s. 215 (Katarzyna Czornik)	299
Christian Saint-Étienne: <i>Potęga albo śmierć. Europa wobec imperium amerykańskiego</i> . Przedmowa: Hubert Védrine. Przełożyli z francuskiego: Aleksandra Nica-Zdaniuk, Bartłomiej Zdaniuk. Warszawa 2004, s. 250 (Justyna Tomala)	306
<i>Jan Nowak-Jeziorański: Polska droga do NATO. Listy, dokumenty, publikacje</i> . Wybór i opracowanie Dobrosława Platt. Wstęp Jerzy Koźmiński. Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, Wrocław 2006, s. 704 (Mieczysław Stolarczyk)	310
Summary	313
Zusammenfassung	314

Od Redakcji

Oddajemy do rąk Czytelników trzeci tom wydawnictwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach „*Studia Politicae Universitatis Silesiensis*”. Większość opracowań zamieszczonych w niniejszym zbiorze, podobnie jak w pierwszych dwóch tomach, to teksty pracowników i doktorantów naszego Instytutu. Zostały one pomieszczone w czterech grupach tematycznych: myśli politycznej, systemów politycznych, stosunków międzynarodowych i integracji europejskiej oraz w części zawierającej recenzje i omówienia.

W części poświęconej myśli politycznej zostały zamieszczone trzy artykuły. W pierwszym z nich *Demokracja, liberalizm a doktryna Kościoła katolickiego w myśli Michaela Novaka* Małgorzata Kaute-Porębska podejmuje ważny z punktu widzenia potrzeb przełomu stuleci namysł nad szeroko pojętymi relacjami między demokracją liberalną i społecznym nauczaniem Kościoła, opierając się na przemyśleniach Michaela Novaka. Z kolei Wojciech Flak w artykule *Jednostka, wolność, władza a „duch Ameryki”* koncentruje swoje rozważania wokół głównych wartości i koncepcji charakterystycznych dla modelu Stanów Zjednoczonych i ich ewolucji na przestrzeni stuleci oraz roli odgrywanej przez to państwo w stosunkach międzynarodowych. Roman Kochnowski w tekście *Państwo stanowe czy dyktatura proletariatu? Wokół sporów ideowych I Republiki Austrii* odniósł się do debaty publicznej związanej z przyszłością Austrii, w tym – dyskusji dotyczącej kwestii ustrojowych oraz ścierania się różnych wizji państwa po zakończeniu I wojny światowej.

W części poświęconej systemom politycznym zamieszczonych zostało pięć opracowań. W pierwszym z nich *System partyjny V Republiki Francuskiej* Małgorzata Myśliwiec wyeksponowała kwestie dotyczące istoty i ewo-

lucji francuskiego systemu partyjnego oraz jego powiązań z systemem semiprezyn덴ckim oraz systemem wyborczym. Podobny charakter ma artykuł Andrzeja Bisztygi *System partyjny Republiki Irlandii*. Autor ukazuje w nim początki formowania się, a następnie ewolucję i specyfikę irlandzkiego systemu partyjnego. Artykuł Sylwestra Wróbla *Jednostki pomocnicze gminy. Wybrane zagadnienia* wpisuje się w nurt badań poświęconych zagadnieniom samorządu terytorialnego i demokracji bezpośredniej. Autor analizuje rolę i znaczenie jednostek pomocniczych, odwołując się zarówno do rozwiązań formalnoprawnych, jak i doświadczeń historycznych (w tym także innych państw). Łukasz Zemła w artykule *Obywatelski Klub Parlamentarny – powstanie, rozwój, fragmentaryzacja 1989–1991* skoncentrował swoją uwagę na początkowym okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Zainteresowania autora skupiają się wokół problemu kształtowania się systemu partyjnego w warunkach niepodległego państwa. Ostatni z artykułów zamieszczonych w tej części zbioru *Proces planowania strategii rozwoju lokalnego i regionalnego w kontekście działań realizowanych na pograniczu polsko-niemieckim (wybrane zagadnienia)* pióra Roberta Radka wpisuje się w nurt badań dotyczących problematyki lokalnej i współpracy transgranicznej. Dużo miejsca autor poświęca przybliżeniu problemów związanych z definiowaniem pojęć: rozwój lokalny, rozwój regionalny, współpraca transgraniczna, strategia, by następnie ukazać sposoby budowania strategii rozwoju lokalnego i etapy jej tworzenia oraz działalność organizacji *non profit*.

W części dotyczącej spraw międzynarodowych i integracji europejskiej znajdują się trzy opracowania. W pierwszym z nich *Implikacje trzeciej wojny w Zatoce Perskiej dla demokratyzacji państwa irackiego w świetle strategii Stanów Zjednoczonych* Katarzyna Czornik dokonuje pogłębionych rozważań dotyczących skutków trzeciej wojny w Zatoce Perskiej dla procesu demokratyzacji Iraku w kontekście strategii Stanów Zjednoczonych. Z kolei Rafał Riedel w opracowaniu *Polityczna debata na temat modelu społecznego w Europie* podjął próbę rekonstrukcji i weryfikacji stanowisk związanych z jednym z najważniejszych dylematów integracyjnych Unii Europejskiej, jakim jest model społeczny integrującej się Europy. Maria Ochwat, autorka ostatniego artykułu *Ochrona praw człowieka w systemie Rady Europy* zamieszczonego w tej części skoncentrowała się na przedstawieniu najważniejszych dokumentów poświęconych ochronie praw człowieka wypracowanych w systemie Rady Europy, na ukazaniu mechanizmów ich implementacji oraz skuteczności Rady Europy w tej dziedzinie.

W części czwartej prezentowanego tomu zamieszczone zostały recenzje i omówienia. Dwie z nich przygotowane przez Zbigniewa Kantykę i Sylwestra Wróbla stanowią niejako zderzenie refleksji nad metodologią współczesnych badań politologicznych. Z kolei trzy kolejne recenzje-omówienia

autorstwa Katarzyny Czornik, Justyny Tomali i Mieczysława Stolarczyka stanowią dopełnienie problematyki prezentowanej w części poświęconej stosunkom międzynarodowym i integracji europejskiej.

Dziękujemy za życzliwe przyjęcie pierwszego i drugiego tomu naszego wydawnictwa i zapraszamy do współpracy w przygotowaniu kolejnych tomów periodyku.

Redaktorzy tomu

S u m m a r y

Because of the subject-matter raised here, the works presented in the volume in question, as well as in the part devoted to reviews and discussions, were divided into four thematic groups, i.e. the political thought, political systems, international affairs and European integration. To the most interesting articles within the scope of the political thought belongs the one which deals with a crucial subject from the perspective of the needs of the turn of the centuries and in which a thought about widely-understood relations between a liberal democracy and a social teaching by the Catholic church from Michael Novak's perspective is presented. What is also interesting is the work devoted to deliberations on the main values and conceptions characteristic of the socio-political model of the United States of America.

In the part devoted to the political systems, a special emphasis is put on the work highlighting the issues concerning the nature of the French party system, as well as the article showing the evolution and specificity of the party system in Ireland. Also, worth recommending are the text imprinted into the current of the studies on the topic of a territory government, and a direct democracy, and the one discussing the process of planning the strategy of local and regional development on the Polish-German borderline.

In the part concerning international affairs and European integration the most important seems the article presenting deliberations on the implications of the third war in the Persian Gulf for the process of Iraq democratisation in the light of the USA strategy. The issue needs to be paid attention to, above all, in the context of difficulties in realising the main aims formulated by G.W. Bush's administration in relation to Iraq in 2002. Crucial, especially because of a discussion on the main integrative dilemmas the European Union experienced at the beginning of the 21st century, is the work paying special attention to the most significant aspects of a political debate on the issues of a social model in Europe.

The last part of the volume in focus includes reviews and discussions.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die im vorliegenden Band dargestellten Monografien wurden in vier thematischen Gruppen zusammengestellt: politische Meinungen, politische Systeme, internationale Beziehungen und europäische Integration; es gibt auch ein Kapitel mit Rezensionen und Diskussion. Zu interessantesten Artikeln des Kapitels, das den politischen Meinungen gewidmet ist, gehört die Monografie, die für die Jahrhundertwende wichtigen Zusammenhänge zwischen der liberalen Demokratie und der von Michael Novak aufgefassten Soziallehre der katholischen Kirche betrifft. Genau so interessant ist auch die über die Hauptwerte und Hauptkonzeptionen des sozialpolitischen Modells der USA handelnde Monografie.

In dem den politischen Systemen gewidmeten Kapitell ist besonders die Monografie beachtenswert, in der das Wesentliche des französischen Parteiensystems hervorgehoben wurde, als auch der Text über die Evolution und spezifische Eigenschaften des Parteiensystems in Irland. Empfehlenswert sind außerdem der Artikel über die Probleme der territorialen Selbstverwaltung und indirekter Demokratie, und der Text über Strategie der lokalen und regionalen Entwicklung auf dem polnisch-deutschen Grenzgebiet.

In dem über internationale Beziehungen und europäische Integration handelnden Teil ist vor allem die Monografie zu nennen, deren Thema die Folgen des dritten Kriegs im Persischen Golf für Demokratisierung des irakischen Staates hinsichtlich der von USA angewandten Strategie sind. Das George Bushs Staatsverwaltung bei Verwirklichung der 2002 gesetzten Hauptziele in Irak große Schwierigkeiten hat, sollte dem Thema viel Beachtung geschenkt werden. Angesichts der Diskussion über die wichtigsten Integrationsdilemmata der EU zu Beginn des 21. Jhs ist auch der Text zu empfehlen, in dem die wichtigsten Aspekte der politischen Diskussion über ein einheitliches europäisches Modell des Gesellschaft genannt worden sind.

Redaktor
Barbara Konopka

Projektant okładki i stron działowych
Anna Kmita

Redaktor techniczny
Barbara Arenhövel

Korektor
Lidia Szumigała

Copyright © 2008 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 1895-3492

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 200 + 50 egz. Ark. druk. 19,75. Ark.
wyd. 23,0. Papier offset. kl. III, 80 g

Cena 35 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: Czerny Marian. Firma Prywatna GREG
Zakład Poligraficzny
ul. Wrocławska 10, 44-100 Gliwice